

כך טבעה „מסדה“

איש הצוות מתאר את מסעה האחרון וטביעתה של אניית המשא העברית

— מיוחד ל„העולם הזה“ —

„מסדה“ לא היתה בתולה צעירה. היא נולדה ב־1901, אולם השיבו לה את נעוריה ב„אוברהול“ כללי ברוטר דאם בשנת 1948. אנחנו, שמונה היש־ראליים על סיפונה, טסנו לדנמארק, ושם, בוואדינגבורג, קיבלה „מרקור“ שלנו את דגלה הישראלי ואת שמה העברי. רבי־החובל ושני הקצינים הראשונים היו דנים.

בחורות וסערות ראשונות

לקחנו מזון ופחם בקופנהאגן והפי־לגנו למטיל בסקוטלאנד, שם הכינו לנו האנגלים הפתעה מיוחדת. הם הו־ציאו את התיקים הישנים של הסי.איי.די. הפלשטינאי וברדן אם אין בינינו אני־שי אצל ולח״י. מלבד זאת היו נחמ־דים מאד.

רקיביק, בירת איסלאנד, שהיתה נמ־לנו הבא, נקראה בקראה „מלאבס של הצפון“, משום שגודלה מתאים, בערך, לפתח־תקוה שלנו. באיסלאנד אין מחוס־ריעבוה, אין רעבים, אין צבא ואין צי. לעומת זאת יש שם ששה יהודים, רובם יקים, ואחוז ניכר מאד של בחו־רות יפות. האיסלנדים התפלאו מאד על בוואנו, כי כל שאר האניות סירבו להפליג מן היבשת לאי מאחר ששתי־אניות שבדיות כבר טבעו בדרך.

את מטען הדגים, שהיה עלינו להוביל לאיטליה, אספנו דג אח־רי דג, במטע מסביב לאי. הים החור־פי היה סועד מאד, אולם מוג האויר היה חם יותר מאשר בארץ. „מסדה“ שלנו, בת 1050 הטון, עמדה יפה במב־חן הים הצפוני.

בינאר יצאנו מן האי ככוון לסקוט־לאנד, אולם בדרך נתקלנו בסערה חז־קה וחטיפשונו מקלט באיי פארו. בתום הסערה המשכנו בדרךנו לארוסון בס־קוטלאנד כדי להטעין פחם, אולם בגלל קשיים בהחלפת המטבע התעכבנו כ־20 יום במקום. הקהילה היהודית נתנה לנו בגדים למען העליה התימנית, המש־משים בינתיים את דגי הים התיכון.

בגיבראלטאר בילינו ערב נעים מאד. מלבד הצי המלכותי ו־600 היהודים במקום התרשמו בעיקר מן הסיגריות הזולות — אפשר להשיג פליירס ב־50 מיל לקופסה. גם הבילויים זולים שם. ישבנו כל הערב בקפה „נציונלי“, שכל אורחיו שייכים לצי הבריטי, ושתינו

בירה. המקום מצטיין ברקדניות ספר־דיות חמות־מוג ותזמורת של נשים. הבחורות נידנדו לנו על הנשמה בה־ציען לנו את שרותיהן, לנו חסרה המטבע.

האיטלקים עוזים

נאפולי הוא גן־עדן אים. אך יצאנו את הנמל, והנה התנפלה עלינו חבורה של ספרדים שהציעו לנו עטי פארק

קצין שלישי צבי נוימארק „הרגשתי שקרה משהו...“

ב־800 פרוטה, בחורות, נערים וכל־סחורה אחרת שנחפזו בה. יתכן שיש בנאפולי גם מקומות אמנות, כגון הצו־רים הפורנוגרפיים של פומפיי. את עודף הדגים האיסלאנדיים פרקנו בגנואה. שם החלפנו גם את המסיקים, הטבת, הסיוארט והבוי הדגיים במלחים איטלקיים אשר שכרם נמוך יותר. האר־כל היה מצוין כל הדרך, הן בחדר המלחים, בו אכלתי גם אני, והן בחדר האוכל של הקצינים. על אף היותנו צוות קואופרטיבי לא פסלנו מנהג זה של חדר־אוכל נפרדים, שמקורו במסו־רת של אלפי שנים.

בגינאה התפטר ברגזון, רבי־החובל שלנו, ובמקומו עבר הפיקוד לידי הר־נה, הדני ששימש עד כה כקצין רא־שון. יחד עם ברגזון עזבה את האניה

מכונאי שני אורי פרוסקואר (משמאל) וקצין ראשון אנוש שטמפפר.

„הסירה התהפכה בחושך...“

האניה „מסדה“ „התריס נענו במים...“

קעבור זמן מה עורר אותי רעש גדול. היה זה רעש הכלים שעמדו על הספון ושנתרדו הצידה. הטית האניה היתה עתה חזקה יותר. נסיתי להדליק את האור, אך הוא לא נדלק. החלטתי לעלות לסיפון ולבדוק מה קרה. בעלותי במדרגות לסיפון שמעתי את צפירת האזעקה וקריאה להיכנס לסירות ההצלה. שתי סירות ההצלה הגדולות, המצוידות בכל המצרכים הנ־חוצים למקרים אלה, היו מותקנות באמ־צע האניה. נסיתי לגשת אליהם, אולם נסית האניה היתה כה חזקה שרבי־החובל, הרנה, קרא לנו שאייאפשר להו־רדן.

הסירות מורדות

רצתי לירכתי וואניה, שם היו מות־קנות שתי הסירות הקטנות המשמ־שית לעבודה היומיומית.

כחודש לפני טביעת „מסדה“ פנתה חברה איסלאנדית אל קואופרטיב „אופיר“ בהצעה לח־תום על חוזה לפתיחת קו קבוע להובלת דגים מאיסלנד לאיטליה וביקשה להודיע לה מה מספר האניות אשר הקואופרטיב מוכן להעמיד לרשות קו כזה...

ליד הסירה השמאלית כבר התאספו אנשי הצוות האיטלקים, אחוזים בהת־רגשות גדולה. עזרתי להם להוריד את הסירה. אחר כך קפצתי אל הסירה הימנית כדי לעזור להורידה. מצאתי שכבר הורדה ושהאנשים נכנסו אליה. חזרתי, איפא, לסירה השמאלית וירדנו המימה.

כל זה נעשה במהירות רבה מאד. אני זוכר את קור־הרוח הנהדר של רבי־החובל, שנשאר על הסיפון, ושל חברינו הישראליים. אולם האיטלקים גילו סימ־נים של פחדנות ובהלה והתפללו כל הזמן בקול־רם לבתולה הקדושה.

סירת אחת התהפכה

כשהסירה ירדה שמתי לב שהמים חודרים אליה. לסירה יש פקק קטן בתחתית, המשמש להוצאת המים כש־המשך בעמוד 6)

גם אשתו, אשה כבת 42, שהיתה שמנה במקומות הלא־נכונים, ושהיתה אתנו כל הדרך. היא הביאה לנו במשך כל הזמן מזג־אוויר מטונף. מובן שאינה אשמה, שהרי זהו טבען של נשים המפליגות באניות־משא. עובדה היא שבעזבה את האניה חזר מזג־האוויר והש־תפר.

הרנה, רבי־החובל החדש, הוא אדם יוצא מגדר הרגיל — מלח וחתיק, כבן 52, נכנס לתוך חברתנו כאחד משלנו. היה לו כשרון מיוחד לציור בצבעי־מים, והוא קישט בהם את כל תאי המגורים.

אינטרמצו במשטרה

מגינאה הפלגנו לסאלרנו, שם הט־ענו עצים. סימני הנחיתה המפורסמת נמחקו כליל והעיר נבנתה כמעט כולה מחדש. מחסר העסקות אחרת עליתי יחד עם „צרלי“ (צדוק ברמן) מחלניק מדרום־אפריקה, על האוטובוס הראשון שיובילנו לאן שיוביל. הגענו לעיירה קטנה — פאגאני — ושוטטנו בה עד שאחרנו את האוטובוס. רצינו לחזור ברכבת, אולם בדרך אסרה אותנו המש־טרה. היה לי פספורט ישראלי. השוטט היה סבור שהכתב העברי הוא כתב־סקוטי, ולא מצאנו לנחוח להעמידו על טעותו. המשטרה ליוותה אותנו באדי־בות חזרה לאניה. „צרלי“ טרב לשלם את דמי הנסיעה, בטענו שהוא אורח המשטרה, אולם לבסוף נאלץ להיכנע ולשלם.

טעונוים למחצה בעצים הפלגנו לויבור ואלנציה, שם לקחנו מטען נוסף, אף הוא של עצים, שהיו מיועדים לאר־פורטו אשר בפורטוגל. הפלגנו בשבע־בערב.

הרגשה מוזרה...

החושך ירד. כשעה וחצי עבדתי על הסיפון. היה ליל ירח מעונן. בשמור־נה וחצי, בסוף משמרת, ירדתי לתאי אשר בחרטום האניה, לבשתי פיג'מה ושכבתי לישון.

איני יודע כמה זמן ישנתי. התעור־רתי פתאום והיתה לי הרגשה מוזרה. היתה לאניה הטיה חזקה הצידה, והי־דליים שעמדו על רצפת התא התחלקו. בכל זאת המשכתי לישון.